

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 150 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petit vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Za pasivno volilno pravico učiteljic v disciplinsko sodišče.

Učiteljicam!

Zivimo v dobi, ko nas od vseh strani pitajo s prelepimi demokratičnimi gesli, a življenje nam pokazuje dan za dnem, kako temeljito se razlikuje teorija od prakse. In nihče tega bolj ne občuti kot me žene, ki se pehamo v raznih poklicih za vsakdanji kruh.

Ničesar nečemo očitati našim moškim tovarišem, toda vsakdo mora priznati, da se me, žene v poklicu, zavedajo se svoje brezpravnosti, trudimo s podvojenimi močmi, da ustrezamo dolžnostim, ki jih stavi naš poklic na nas. Že več kot upravičeno, da so začele zavedne žene vseh držav in vseh narodov energično dvigati svoj glas in zahtevati priznanje za svoje delo, samo odločanje o svoji usodi in poziciji v javnem življenju ter sodelovanje pri delu za javni blagor — z drugimi besedami: zahtevati polno politično enakopravnost z moškim.

In nihče ne more zanikati, da ravno me, učiteljice, v polni meri vršimo svojo dolžnost, da ravno me že po naravi svojega poklica vsestransko ustrezamo svoji nalogi. A kljub temu se moramo boriti za vso vztrajnostjo za vsako ped naših pravic, četudi navidezno izgleda, da je v našem stanu še največ enakopravnosti.

Da temu ni tako, smo imele priliko spoznati ravno v zadnjih dneh, ko so nas merodajni činitelji sami zaznamovali kot

pravno manjvredne člane v naši stanovski zajednici.

Ob priliki imenovanja kandidatov v disciplinsko sodišče za ljubljansko oblast je uredba učiteljice popolnoma prezrla ter priznala samo učitelje.

Ne oziraje se na to, da so s tem tepani najelementarnejši pojmi o demokraciji ter o principu vrednosti dela in plačila, gre tudi za vidike čisto praktičnega značaja. Kako more pravično in z razumevanjem soditi moški ženo-učiteljico? Vzemimo samo slučaj, da zakrivi prestopke učiteljica kot mati; samo žena bo razumela ženo in samo ta ji bo pravičen sodnik.

Naj se tisočkrat sklicujejo na to, da so pri rednih sodiščih doslej vedno sodili moški, resnica je, da se nikdar noben moški ne more poglobiti v žensko dušo tako kot žena sama. Zato mora biti naša trajna zahteva: pripustitev žene k izvrševanju sodne in politične službe.

Tovarišice! Dočim se me borimo za polno zenačenje naših pravic z moškimi, nam jemljejo še tiste, ki nam po vsej pravici še pritečejo. Pričujoči slučaj nam bodi glasen opomin, da nimamo pričakovati naših pravic dotlej, dokler jih celotno ne izvojujemo kot enakovredni državljani. Zato: v boj za enakopravnost!

Naš glas.

(Iz neodrešene domovine.)

Brezdomovinci smo, kozmopolitični nomadi, a naša pot je še vedno posebljena boleš, sama v se pogreznjena, a prežeta z ideali, »ker v najhujšem trpljenju, v takem, ki nima več ne lica, ne besed, je človek najbolj bogat in ljubezni; še psa bi poljubil« (Cankar). In še v mnogih sročih je trpljenje, tako, da kolje duše, izživa pritaženo kletv in v kletvi voljo do težkega boja snovnega in duhovnega značaja. Ni lahek ta boj, a ne klonemo duha, ker še je v nas življenje. A le oni, ki so že nosili to pezo, vedo, da je hujše ta boj doživljati kot pa o njem pisati; le kdor je živel in resnično deloval z nami, razume, kaj pomenijo cinični udarci in ponižanja, moralne brce, prezirjanja, zapostavljanja, nevarnost, negotovost eksistencije; edino oni si pravilno razlagajo moreče večerne in jutranje ure.

Če se že kujejo čez nas in o nas sodbje, je treba za to natančnega poznanja naših idejnih razmer in stroge objektivnosti. Trenutni utisi in domneve, ki so najčistše subjektivne, netočne in krivične, so škodljive, ker so plod prenapetega sprejemanja in nervoznega oddajanja. Posebno porazne pa so pavšalne sodbje. Če je kje potrebna treznost, resnost in pravičnost, je v tem slučaju, ker se zavedamo, da nosimo velik del zgodovine našega naroda. Kdo more danes vedeti, kake vrednote vsebujejo naša izsušena telesa — te posode trpljenja! In ker

smo z narodom eno, imamo pravico in tudi dolžnost staviti zgornjo zahtevo.

Zmotna je misel, da je že zasekana črta med dobrim in slabim: med izgnanci in nam. Bojujem boj izza prvega početka naše dekadence, preživel sem ognjene dneve, izza prvih dni trpim moralno in materialno in nepretrgoma sem na negotovih tleh, zato in ker sem precej poučen o našem gibanju, odločno trdim, da so med nami še samozavestni, trdni, značajni učitelji, ki sorazmerno s svojimi moralnimi sposobnostmi delijo usodo našega naroda, ki se zavedajo svojih dolžnosti in vedo, kaj je osebnost.

Nasprotno pa imamo tehtne dokaze, da lahko trdimo, da »mučeništvo« več »pregnanec« ne zasluži, da vedrijo na varnem. Ravno tukaj bi bilo dovolj polja za vprašanje etike, morale, idealov. Precej ljulike bi se nabralo. Razume se, da mi ne pade na misel trditi, da je pri nas vse čisto. Dosti garjevih ovac je v avgijevem hlevu, dosti je senc, izdajic.

Ti so ljudje dneva, te nazivamo kozmopolitične nomade, dinarje, ki mislijo le na to, kako bi si priborili večjo mezdo, udobnost; sredstva — to je postranska stvar. Nič jih ne veže na tla, na katerih so se rodili, ko strah pred kruhom; to so suhe veje na še vedno živem narodnem telesu. Taki naj pridejo na vrsto, a na način, da se prete-

tajo oni, ki so na tej strani lahkotno odstopili od svojih »praktičnih« ciljev in enako lahko sprejeli naloge »vzgoje« preko meje. Naša sodba je: zaslužnim, vrednim, ki so bili na eden ali drugi način prisiljeni odpovedati se idealnemu udejstvovanju in

JANKOVIČ JANKO:

Kočevske šole v novomeškem okraju.

Kočevski otok sega deloma tudi v novo-meški okraj. V tem delu je 7 kočevskih šol: Črmošnjice, Štale, Laze, Poljane, Podstenice, Dolenja Topla reber in Smuka. Da je številka 13 nesrečna, menda ni res; res pa je, da je težko dobiti bolj nesrečnih šol kot so pravkar omenjene.

Prvič: Razen Črmošnjic so vse šole enorazredne. Že na učiteljsku smo čuli, da so enorazrednice veliko zlo. Kaj naj porečemo potemtakem o kočevskih enorazrednicah, kjer je pouk urejen tako, da pridejo vsi otroci nemške narodnosti dopoldne in vsi oni slovenske narodnosti popoldne v šolo. Prvi kot drugi se dele v 3 oddelke. Dva oddelka imata vedno indirektni, eden pa direktni pouk.

Drugič: Otroci, ki pridejo na novo v šolo, ne razumejo niti slovenski niti nemški. (Kočevski dialekt je tako popačen, da ga Nemec ne ume). Učitelj more občeševati z njimi le tako, da mu služijo starejši učenci kot tolmači. Šele v teku enega leta nekoliko razumejo učitelja. Jasno je, da je prvo leto skoro vsak uspeh izključen.

Tretjič: Po odloku višjih oblasti morajo učenci, katerih oče ali mati je Slovenec (zadostuje eden), hoditi v slovenski oddelk. Navadno taki otroci ne znajo niti besedice slovenski, kajti domači jezik (katerega se je priučil tudi slovenski oče oziroma mati) je kočevski in v tem jeziku obučuje vsa družina. Če potrebuje otrok eno leto, da se priuči nekoliko nemščine, koliko časa bo treba, da bo umel slovenski...?

Četrtič: Vsaka skupina (slovenska ali nemška) ima v tednu 15 ur. V nemški skupini je obvezno poučevati slovenščino 5 do 7 ur. Za nemški jezik in vse ostale predmete — z veroukom vred ostane torej 8 do 10 ur direktnega in indirektnega pouka... Menda ni potreben komentar.

Petič: Jasno je, da se teh šol starejše učne osebe branjajo z vsemi štirimi. Na ta mesta morajo kazensko prestavljeni ali pa politični eksponenti. Ker pa teh ni vedno v zalogi, nastavlajo oblasti tu mlade učitelje-začetnike, kar vse ne škoduje le šoli, marveč tem učiteljem samim. Fant ali dekle, polna navdušenja in idealov ter misleča, da je povsod vadniška šola ljubljanskega

oditi čez mejo — takim plačilo, nevrednim pa kazen.

Toliko k članku v »Učit. Tov.« (številke se ne spominjam, ker mi je prišel le slučajno in za hip v roke), tičočega se odpuščenih učiteljev iz kontraktualne službe.

učiteljska, doživita na teh šolah že v prvih dneh bridko razočaranje. Natorp je rekel: Ne ubij v človeku človeka, a mi lahko kličemo: Ne ubijte v učitelju učitelja!

Šestič: Ne bilo bi pametno zaključiti stvari predno ne pogledamo še najnovejšega odloka. Po tem odloku se vse kočevske šole, kjer ni 40 otrok, izpremenijo v popolnoma slovenske. Ne vem, če je varno kritizirati, ker pri nas smo tudi v javni kritiki nadrejeni in podrejeni, toliko se mi zdi vseeno potrebno pripomniti, da 1. vse oddelke hkratu in 2. v sredi leta izpremeniti v izključno slovensko šolo, ni prav; dasi bi človek to Kočevjarjem z ozirom na sledeči temu podobne dogodke od srca privoščil.

V Podstenice je prišel pred enim mesecem tov. K. A. iz Primorskega. Gospodu nadzorniku je povedal, da ga skrbi, kaj bo, ker zna malo nemški. Odgovoril mu je, da je šola poslovenjena in da mu radi tega ni treba imeti nikakih skrbi.

Prvi dan ko je nastopil službo ga je prišel gospod župan, ki je obenem predsednik krajnega šolskega sveta, inšpicirar. Po šoli je bila protestna seja, na kateri so sklenili, da gre predsednik po drugega učitelja v Ljubljano. Gostilničar novemu našemu tovarišu ni hotel dati hrane, šele na župnikovo in mojo energično zahtevo je hrano dobil; spal pa je ves čas na golih tleh. Predsednik je drugi dan prepovedal iti otrokom v šolo, ki res tudi niso prišli. Tudi v notranji ustroj šole same se vtika. Rekel je na primer, da deklicam ročna dela niso potrebna in deklice nekega dne ročnih del res niso prinesle s seboj.

Isti gospod predsednik je šel potem kot je bilo sklenjeno v Ljubljano po drugo učno osebo in ugodili so mu. Tov. K. A. je prestavljen. To pa po lastni volji, ker je dobil boljše mesto in je z veseljem privolil v to, da ga prestavimo. To se mi zdi vedno pripomniti, da ne bi kdo prosvetnemu oddelku podtikal kake krivice.

Prav bi pa bilo, da bi se takim oblastnikom kot je omenjeni gospod predsednik, nekoliko pristigle peruti, na drugi strani pa naj bi se učiteljem-mučnikom na teh šolah dalo nekoliko več pravic do boljših mest.

Dva zaslužna organizatorja slovenskega šolstva.

Kdor bode sestavljal zgodovino o razvoju slovenskega šolstva ob prevratni in povojni dobi, ne bode mogel prezreti dveh imen: dr. K. Verstovška in dr. L. Poljanca. Zakaj oba, dasi tako različna po svojem značaju in naziranju, sta si vendar vsak na svoj način pridobila velikih zaslug, da je danes naše šolstvo tako, kakršno je, t. j. da se je vzdržalo kljub raznim oviram na predvojnem nivoju in je celo v marsičem napre-

dovalo. V mislih imam predvsem osnovno šolstvo, dasi imata oba moža zasluge za reorganizacijo in ustroj vsega našega šolstva.

Pokojni dr. Verstovšek je pripadal po svojem svetovnem in političnem naziranju stranki, ki se jo je in se jo še čisto označuje kot nazadnjaško. Ali je ta očitek upravičen ali ne, je tu postranska stvar. Glavno je, da je bil, vsaj kar se tiče ustroja šolstva, jako širokogrudnega in liberalnega pote, Resnice in Ljubezni... Osobito nekatere sestavljali ličijo duhovnemu poletu junakega pesnika, ko se mu duh družil z božanstvom Vsestranstva in opaja ob akordih čiste življenske lirike. Lahko pojmljvijo in kritično osvetljeni zaključki pisca razpravice imajo na mnogih mestih svojevrstno noto: sugestivno moč, ki se ji v lahka ne moreš odtgniti. To je redek pojav kontakta med pisateljem in čitajočo publiko v današnji znanstveni literaturi.

Vrsto člankov in razprav dele poglavja v zaokrožene enote. (Velicina čovjeka, Problemi života in kulture... itd.). Da niso razprave razvlečene, je le knjigi v korist. Zlasti članki, razpravljajoči o metodi vzgojnega udejstvovanja, osebnosti učitelja, organizaciji šole in ljudske prosvete, dajo učitelstvu priliko, poglobiti se v vzgojno prosvetne probleme, ki nas dnevno srečujejo. Dodajem, da je učiteljski poziv Vidoviču — prirojen življenski poklic, ki sega v področje — umetniškega ustvarjanja...

Knjiga dosega svoj namen zlasti kot poljudno modrovanje, ki je v pretežni meri dostopno mentaliteti širšim narodnim plastem. Zato bi knjiga morala postati ljudska čitanka, a poedini sestavki bi morali polniti marsikatero stran srednješolskih čitank in to predvsem na naših učiteljskih, ki po tuji krivdi bolehaajo, dokler jih ne bo ozdravila korenita reforma.

Hvaležni smo, da se je naša znanstvena literatura pomnožila z novo in dobro knjigo in širen svet naj ji bo odprt...

LISTEK.

ALBERT ŽERJAV:

Ideje i problemi.

(Spisal Miljenko Vidović, založila biblioteka »Uzgajatelj« v Sarajevu, cena 30 Din.)

Življenje kot vseobčen pojav vesoljstva je vedno gibanje, čigar ritim se od dne do dne stopnjuje in ojačuje...

Povojna doba je rodila kopico navdušenih reformatorjev na vseh poljih ljudskega žitja in bitja. Nov svet idej pije starim nazorom in predsodkom življenske sode, da bo zastarela ljudska miselnost morala ugasniti za večno.

Menda nobeno polje človeškega duha in razuma ni občutilo in preživelo toliko potrebnih potresnih sunkov kakor ravno pedagoško znanstvo, čigar površina še danes ni izravnana in ustaljena. Pedagoško gibanje se še vedno nahaja v najintenzivnejšem znaku iskanja, tipanja in prehoda nasproti zahtevanim vzgojnim idealom. Dozdeva se mi, da je ta intenzivnost gibanja najlepša in najdostojnejša proslava stoletnice smrti socialno-pedagoškega genija — I. H. Pestalozzija: nadaljevati in obenem izpopolnjevati vzgojni ideal v njegovem duhu.

Ni smela trditev, če pravim, da je pri nas najvernejši Pestalozzijev naslednik

pravi ljudski vzgojitelj, Miljenko Vidović, avtor gori imenovane knjige. Njegov, v najširše dimenzije zasnovan pokret je zanimiv iz dveh ozirov: iz etično-idejnega (vzgojni ideal) in socialno-pedagoškega vidika (metoda), ki se podpirata in izpopolnjujeta med seboj. (Lomocentralni sestav). Nietzschevega nadčloveka, ki išče zemeljskega ugodja v imenu sile in zločinov (Ohne Grausamkeit kein Fest, ali Leiden sehen tut wohl, Leiden machen noch wohler...) ni identifikovati z Vidovićem — novim človekom, ki je rasni tip panslovanske duševnosti (čuvstvo, miroljubnost, dobrota ljubezen...).

Nas kot učitelje predvsem zanima didaktična plat Vidovičevega pokreta, ki se očituje v sarajevski Centralni školi za odrasle v mesečnih zvezkih Dopisne šole, ker pobija pedagoški diletantizem in didaktični mehanizem. Nam niso toliko merodajni zunanji uspehi (izpiti, diplome, dosega udobnejšega eksistencnega položaja), temveč notranji: čvrst moralen karakter človeka. Iskati sebe v svojem lastnem notranjem svetu in ne v pojavih in stvarih izven sebe. Kult vzgoje in pouka je — kult človeka: srca, duha, volje... Od znotraj na vzven (iz središča) skozi srce in razum k značaju kot sistemu energično izvedenih načel. Vzgoja vseh produktivnih sil gojenca na podlagi principov samodelavnosti, doživljanja, vsestranosti (potrebe resničnega življenja), daje v Vidovičevem zavodu rast voluntativno-emocijalni in moralno-etični naobrazbi kot izhodišču za rojstvo novega

človeka. Že večkrat dokumentiran dokaz uspeha Vidovičevega kulturno-vzgojnega sistema je v razmerju z materialno-formalnimi rezultati v državno službenem vzgojnem prizadevanju (strokovne in srednje šole) kakor 2:1, dočim pa je časovno razmerje študija kakor 1:4. Na prvi hip paradoksalna trditev, ki pa jo dokazi pobijajo.

Kdor se hoče natančneje informirati o organizaciji šole in metode vzgoje in pouka, temu priporočam, sicer malo razvlečeno, a vredno delo S. Ljubunčiča: Vidovičeva škola. (Zaloga »Uzgajatelj«, Sarajevo).

Poljudno-znanstveni mesečnik »Uzgajatelj« in propagandno-informativni tednik »Novi Čovjek« sta organa Vidovičevega kulturno-etičnega in socialno-pedagoškega pokreta in pričata o živi potrebi in dovzetnosti prosvitljenja najširših ljudskih plasti v svrhu idejne in kulturne preorientacije (etiziranje življenja, resnična izobrazba in socialnost, vsečloveško dobro...).

V času odsotstva duše v vseh kulturnih tekovinah, ko nas obdaja neprijetna atmosfera sodbosti s svojim balastom in ko gaziimo antične kreposti in vrline, nam je uredil tov. Kamilo Brössler niz Vidovičevih člankov in razprav v knjigo z naslovom: Ideje in problemi. To niso suhoparni eseji teoretika in znanstvenika, ki živi daleč od življenja, nego so poljudno iznešene misli, kjer v enakomernem ritmu pulzira življenje tostranstva in ki odkrivajo ničevost materialističnega simbolizma nasproti veličini vere v zmago božjih poslank: Le-

naziranja v najboljšem pomenu besede, kar je dokazal z dejanji. In bila je prava sreča, da smo imeli v silno vztrajali pre-vratni dobi na čelu našega šolstva tako ve-likopoteznega moža. On je dobesedno ustvaril in oče našega obmejnega šolstva. Vsak poznavalec razmer mora priznati, da je bil prevzem in preustroj naših obmejnih šol jako težka in obenem delikatna naloga. In izvršil se je ugodno in brez vsakih pre-tresljajev.

Zakaj?

Dr. Verstovski je bil š mrtva kljuka, pač pa mu je bilo nad vse življenje, nje-gove razmere ter zahteve. Zato ni bil v tem pogledu nikoli ozkosrčen ter je pustil svo- budo krajevnim činiteljem in učiteljstvu. »Prave ljudi na prava mesta,« to mu je bilo načelo, katero je izvajal dosledno in brez vsake politično strankarske primesi vsaj na meji in najbrž tudi drugod.

Ob prevratu in tudi še nekaj časa po-zneje niso bile naše strankarske razmere še tako ostre in razdrapane, kakor so po-stale pozneje in kakršne so še danes. Osvo-bojenje je na vse vplivalo, da smo bili gluhi in slepi za težko, ki naravno morajo priti v takem slučaju. Vse — in učiteljstvo ne v zadnji vrsti — je prešinjala samo ena mi-sel: delati za srečo naroda in veličino novo ustvarjene države. Takrat nismo potrebo-vali nobenega pogona v podobi paragrafov. Pogon je bil v nas samih, v naših dušah. Vsak je storil, kar je mogel po svoji zmoe-nosti in vesti. In kadar se dela na ta način, velik uspeh, kakršnega ne dosežejo še tako stroge naredbe in paragrafi. Ej, ni bila lah-ka tista doba, a bila je v marsičem zanimiva in tudi — lepa...

In g. dr. Poljanec?

On je docela nasproten tip dr. Verstov-skega. Njemu je avtoriteta osebe in zlasti pa oblasti vse. Avtoriteta oblasti pa se javlja v zakonih in naredbah, ki imajo svoje para-grafe, kateri so pa često v nasprotju z živ-ljenjem in razmerami. Črka in paragraf sta mrtva in šele oseba je, ki njima da življe-nje. Zakoni in avtoriteta oblasti pa sta vse-kakor potrebni v urejeni državi. In ko je avtoriteta oseba in oblastna padla že glo-boko pod normalni nivo v povojni dobi, ta-krat ji je on, g. dr. Poljanec, sam napram sebi ravno tako trd in neizprosni, kakor napram drugim, zopet v odlični meri pripo-mogel do veljave. Njemu je bil zakon s svojimi paragrafi vse; življenje in razmere bi se morale razvijati samo v tem pravcu in ne kreniti niti za pičico na stranpota. Vsi

pa vemo, da je to često nemogoče in da je pogosto v prid stvari sami, da je tako. Za-kaj marsikaj se da spraviti v sklad z du-hom zakona in š, ne pa z njegovo mrtvo črko in kljuko. In ravno v tem oziru, da on vidi samo mrtve š, ne pa celotnega zmisa zakona in zahteve življenja, se mu je po-gosto očitalo. On je šel v spoštovanju ob-lastne avtoritete celo tako daleč, da je bil često izvršitelj ukazov, o katerih je bil kot vsestransko objektivni in pravičen človek osebno prepričan, da niso v dobrobit šol-stvu in so pomenjali za posameznike celo morda očitno krivico. Pa ukaz je bil tu, in g. dr. Poljanec se ni vpraševal, iz katerih motivov izvira, za njega je bil nedotakljiv. Zakonu in š se je moralo zadostiti, pa če bi prav nastala stvarna ali pa osebna škoda. To je tista neizprosna disciplina, ki je če-sto naravnost potrebna in tudi dobra, ki pa ima tudi svoje gotove meje ter mora imeti tudi svoje oziro. — Zato je v površini in ne-poučeni javnosti neopravičeno padel na njega odj, da ni vedno pravičen in ščiti celo očitno krivico. (Slučaj Lešnik, Ribarič itd.). A on je bil tudi tu kakor povsod le izvršilec ukaza, katerega so povzročili dru-gi. Avtoriteta oblasti, zakona! Marsikdo ni mogel pri takih slučajih spraviti osebnost g. dr. Poljanca s stvarjo samo v sklad. Saj je bil vendar ugleden in priznana osebnost kot šolnik in uradnik. Zakaj se ni uprl ta-kim ukazom? To bi bilo morda za marsi-koga možgano in odločno, a gotovo bi to ne bil več dr. Poljanec. Zakaj avtoriteta obla-sti ni smela trpeti po nikomur, najmanj pa po njem samem.

Brez dvoma ima g. dr. Poljanec tudi še posebne zasluge za organizacijo prosvetne uprave v mariborski oblasti. Ni bilo lahko to delo v tedanjih razmerah. A on ga je izvršil s svojo železno voljo in vztrajno neumornostjo docela dobro in v razmeroma prav kratkem času.

G. dr. Poljanec je užival na spodaj prav gotovo občudovanje in tudi spoštova-nje. Ni pa užival — ljubezni. Na vzgoraj je pa veljal kot vzoren uradnik, kakršnih bi potrebovala naša država v vsaki panogi uprave na višjih mestih vsaj en ducat.

Zato ne moremo odobravati, da se je tega vsekakor zaslužnega moža izločilo iz javne službe. Tudi način ni bil baš prikla-den. Z odhodom g. dr. Poljanca iz javne službe je izgubilo naše šolstvo trdno oporo, učiteljstvo sicer nekoliko trdega, a vendar pravičnega in objektivnega predstojnika, država pa naravnost vzornega uradnika.

Hren.

UJU v „Orjuni“.

In zopet se je oglasil učitelj nacionalist v »Orjuni!« Kaj rad bi vedel za njegovo (dopisnikovo) ime, to pa zaradi tega, ker je po lastnem (!) zatrdilu silno prožen nacio-nalnega duha. Napada »gotove« deklaracije (imen ne navaja) in spoznam po tem, da nas deklaracija deli na razne kategorije. Iz stavka, da dopisnik ne mara skupaj sedeti s kruhoborci, moram sklepati, da je dopis-nik sam bogataš, da se vsi drugi vsa leta obstoja UJU in še poprej borimo za kruh. Dopisnik tudi raje ostane sam, kakor pa, da bi sedel skupno z deklaracijo in separa-tisti. »In ti si edini — tiček ostal...« Kaj-pak, da potem ni čudno, da si za narodno edinstvo, po vzoru: čim manj nas je (naj-bolje samo eden!), tembolj bomo edini. Ali so zate Jugoslovenci samo gotovi ljudje? Mi, deklarirani pa smo vsekakor zato, da se nas združijo čim več v eno samo, enotno, edin-stveno organizacijo. Mnogo poti pelje v »Rim«,... vpraša se, katera je boljša.

In če bo brat in tovariš »nacionaliste« ostal sam — bo skrbel le za samega sebe. Za samega sebe skrbeti pa je isto kot skr-beti za svoj trebuh. Prijatelj! Nam očitaš, da se borimo le za trebuh; razloček med nami in teboj pa je ta, da mi imenujemo trebuh s pravim imenom trebuh, ti edinec,

ALBINA MALAVASIČ:

Kako sem pričela brez vsakih sredstev z deskimi ročnimi deli na osemrazredni osnovni šoli.

Po odloku velikega župana ljubljanske oblasti z dne 28. oktobra 1926 sem bila do-ločena, da moram prevzeti pouk deskih ročnih del na šoli.

Vsak začetek je težak, ta pa je bil še prav posebno; zakaj tu nič, tam nič — pred menoj odlok in v šoli roke kakih 200 de-skov, drugega nič. Korajža velja! — sem si mislila in šla na delo. Hvala Bogu, da sem nastavljena v rojstnem kraju. Doma sem pobrala vse škarje, klavir, klešče, nekaj loncev i. dr. Na šolskem podstrešju sem dobila stiskalnice, od neke tovaršnice sa-movar, krajni šolski svet je kupil nekaj trdih desk in rezilnik; sama sem imela že-lezno ravnilo in železen kot. V neki tukajš-nji opekarni so mi dali prav dobro glino s posodo vred. Tako sem imela vse napotre-bnejše, manjkali mi je denar in ta mi dela tudi še sedaj najhujše skrbi. Za šolsko leto je nakazanih le 400 Din, delavnice ni, učni načrt imamo le za prve štiri razrede. Dobila sem še razdelitev ur, ki tudi ni naj-boljša, ker morajo hoditi otroci ob 12. uri domov in se zopet popoldne vračati, česar pa ni mogoče drugače ukreniti, ker pre-dpisujejo novejši urniki mnogo preveč ur.

K začetku! Snov sem si razdelila v tri stopnje. Nižja, 1., 2., 3. razred; srednja 4., 5. razred; 6., 7. in 8. razred višja. Pri naj-manjših sem začela z zgibanjem papirja, najprvo časopisnega, ki je pač najcenejši, nato barvastega, slednjič tudi iz kartona.

Kdo bi mogel popisati izraz teh malih umet-nikov, kadar občudujejo svoje izdelke! Morala bi poklicati Cankarja in mislim, da bi še ta prišel v zadrego. — Papirnat ka-pice, ladje, zmaj, harmonike, veternece, košarice itd. To so za nas malenkosti, ki pa zahtevajo pri malih že precej truda in pazljivosti. Delo iz ilovice; to zopet odgo-varja njihovu duhu. Saj so še kot prav majhni tako radi delali iz zmoečenega cest-nega prahu: hlebčke, kroglice, kifeljčke i. dr. Čemu bi jim sedaj ne dali ilovice v roko! Poizkusite in prepričali se boste, kako so iznajdljivi na tem polju! Meni je neki de-ček iz prvega razreda zgenel tudi s prepleti in sedečega zajčka. Začeli smo tudi s lepleti in z delom z nožem — belenje vrbovih in leskovih palic. Poizkusila sem tudi z izre-zovanjem in lepljenjem trakov; trdim pa, da je to za prvi razred pretežno in sem uvedla to delo v drugi in nadaljnje razrede. Na tej stopnji pletemo tudi kite iz liča.

Z lepenkarstvom sem začela na srednji stopnji. Izrezavamo različne oblike iz tanj-še lepenke. Ploskve preoblečemo z barva-stim papirjem. Sivamo zvezke, s tremi in petimi ubodi. Da niso kvadrataste, pravo-kotne in druge izrezane oblike tako prazne jih uporabljamo za urnike, okvirje, zvezde in druge okraske. Nato sežemo po lesu: Iz tankih deščic zbijamo opore za cvetice, na-vijače za volno, ščipalnice za perilo i. dr. Na tej stopnji modeliramo predmete na ploskve izrezavamo in lepimo papirnat trake, geometrijske like, jih uvrstimo v ploskovne vzorce in trakove. Pletemo ko-šarice — iz liča in vrb.

(Konec prih.)

Delovanje ožjega sosveta UJU - Poverjeništvo Ljubljana.

(Poročilo iz 8. seje z dne 27. in 28. aprila 1927.)

Otvoritev.

Poverjenik A. Skulj otvori sejo in ugo-tovi ob navzočnosti vseh članov sklepčnost. Zaradi obširnega dnevnega reda prosi, naj bo vsak član pri poročilih in debatah kratek in stvaren.

Volitev v disciplinsko sodišče.

Predvsem naznanil poverjenik, da je do-šel pravilnik o volitvi strokovnih tovarišev v disciplinsko sodišče že potem, ko smo raz-poslali vabila za današnjo sejo. Zaradi nu-jnosti in objave v »Učit. Tovarišu« moramo o tem najprej razpravljati. Po kratki debati sklene ožji svet:

1. Volitve v disciplinsko sodišče naj se izvedejo vključno pomislekom tudi z naše strani.

2. Takoj po volitvah naj vloži poverje-ništvo na merodajnih mestih protest, ker se je odvzela v ljubljanski oblasti učiteljem pasivna volilna pravica.

3. Zahteva naj se, da se upošteva pri volitvah tudi podeželsko učiteljstvo.

4. Številni kandidati naj se zniža samo na dva strokovna druga, ki naj stalno vršita svoj posel v disciplinskem sodišču.

Nato so se določili kandidati za ljub-ljansko in mariborsko oblast, ki se objavijo v »Učit. Tovarišu« s primernim komentar-jem. Istočasno se pozove članstvo k disci-plini. Prihodnje volitve za Božič bomo iz-vedli sporazumno s članstvom, ker bomo imeli dovolj časa na razpolago.

Odobrenje zapisnika.

Tajnik prečita zapisnik 7. seje, ki ga člani odobro.

Izvršitev sklepov zadnje seje.

Vsi sklepi seje ožjega sosveta z dne 1. svečana in širjega sosveta z dne 2. svečana t. l. v Celju so se izvršili, kar vzamejo člani na znanje.

Tajnikovo poročilo.

Nato poroča tajnik o tekočih zadevah. Napravili so se sledeči sklepi:

1. Ožji svet odobri v splošnem postop-anje poverjenstva proti redukciji okrajnih šolskih nadzornikov. Vendar moramo izve-sti v posameznih slučajih revizijo, zlasti glede razdelitve nadzorovalnih okolišev. Sprejeti so bili zadevni predlogi.

2. Pisarniške moči, ki vrše redno, vesti-no in točno svoj posel, a bodo vsled re-dukcije nadzorovalnih okrajev razpoložljive, naj se pridele ostalim sreskim šolskim na-dzornikom. Vse te pisarniške moči pa naj vrše svoj posel samostojno s pravico pod-pisovanja manj važnih aktov. Dobe naj na-slov »referent«.

3. Preureditev »Popotnika« glede obsega in ovitka v prihodnjem poslovnem letu pre-pusti ožji svet delegacijskemu zborovanju, ki je edino opravičeno sklepati o tem.

4. Odobri se po kratki debati priloga »Popotniku« šteč. 7., ki se je z njo natisnil Senkovičev spis: »O učnih načrtih sploh in o novem učnem načrtu za osnovne šole« proti naknadni odobritvi skupščine.

5. Urednik »Popotnika« je ponudil za knjižnico v odkup nekaj pedagoških knjig. Ker ni za to potrebne kredita, se pripo-roča nakup pedagoškemu krožku v Mari-boru.

6. Vsa okrajna učiteljska društva je po-novno pozvati, da pošljejo svoje prispevke k delovnemu programu do srede maja. Zbrana snov naj se nato odstopi tov. Rib-iču, ki bo izdelal poročilo za skupščino.

7. Na dopis Izvršnega odbora UJU v Beogradu z dne 15. aprila 1927, št. 463, se sklene poslati na vsa okrajna učiteljska društva okrožnico s pozivom, da protestirajo proti nekaterim določbam v novem finanč-nem zakonu.

8. Vlogo s seznamom učiteljev(ic) iz Primorja, ki prosijo našega državljanstva, smo odposlali na merodajna mesta.

9. Ugodi se prošnji ljubljanskega ob-lastnega odbora Rdečega križa in stavi na dnevni red pokrajinske skupščine kratek referat »Rdeč križ — človekoljubna orga-nizacija«.

10. Ministrstvo prosvete je dovolilo mladinskemu listu »Zvonček« 3000 Din pod-pore.

11. Dopisu pevskega zbora učiteljstva UJU se sklene ugoditi. Učitelji in učiteljice, ki sodelujejo pri zboru, a niso člani naše organizacije, naj se smatrajo le kot gosti.

12. Ožji svet je razpravljal o dopisu lošaškega učiteljskega društva z dne 20. fe-bruarja t. l. in kočevskega učiteljskega društva z dne 1. aprila 1927 ter ugotovil, da je poverjeništvo o stavljenih zadevah ukrenilo že vse potrebno.

13. Dopisov tov. A. Skale in Jeršinoviča se, ne vzame v pretes do ofic. obvestitve.

Finančno stanje poverjenstva.

Blagajnik poroča o sklepu širjega sosve-ta v Celju z dne 2. svečana 1927 glede ure-ditve finančnega stanja pri poverjenstvu. Na temelju njegovega poročila je odobril ožji svet soglasno dosedajni pravilni po-stopke poverjenstva v tej zadevi in dal di-rektivo za nadaljnje postopanje. Sklep šir-jega sosveta se mora v 8 dneh striktno iz-vesti.

Učiteljska tiskarna in naše stališče.

Poverjenik opiše nato podrobno vse dogodke in korake, ki so se izvršili pred ob-čnim zborom Učiteljske tiskarne, potek ob-čnega zbora in prve seje upravnega sveta in nadzorstva, kar vzamejo člani na znanje. Ker se je kršil dogovor in sklep občnega zbora, se zahteva od upravnega odbora

Učit. tiskarne s posebno vlogo primerne-ga zadoščenja in izvedbe sklepa občnega zbo-ra. Ako ga ne dobimo, smo prisiljeni izvesti napram tiskarni skrajne konsekvence.

Potovanje učiteljstva UJU.

Izvršni odbor v Beogradu je sklenil, da podvzame organizacija meseca junija pouč-no potovanje po CSR in Poljski. Udeležiti se ga do 100 učiteljev in učiteljic. Zaradi viso-kih izdatkov se poverjeništvo po svojih za-stopnikih ne more udeležiti oficijelno poto-vanja. Udeležba se prepušča članstvu. Kdor se udeležiti, naj se zglaši, da dobi potrebne instrukcije od poverjenstva.

Pokrajinska skupščina.

Po soglasnem sklepu ožjega sosveta se vrši letošnja pokrajinska skupščina nepre-klicno dne 6. in 7. julija 1927 v Kranju. Po-verjenik prosi tov. Lapajneja, da vse po-trebno ukrene in obvesti pravočasno o tem poverjenstvu.

Poleg drugega naj pridejo na dnevni red delegacijskega zborovanja sledeči re-ferati:

1. Podrobni delovni program v smeri stanovskega dela s posebnim ozirom na okrajna učiteljska društva.

2. Naš gospodarski program.

3. Naš tisk.

Za manifestacijsko skupščino sta dolo-žena referata:

1. Vzgoja kmetske mladine po šolski dobi.

2. Naša mati.

Vse članstvo prosimo, da natančno pre-motri navedene teme. Kdor bi hotel o ka-teri poročati, naj to javi poverjenstvu do konca maja. Istočasno pozivamo vsa okraj-na učiteljska društva, da razpravljajo na svojih društvenih zborovanjih o teh refera-tih in stavijo svoje predloge in nasvete, ki jih izročimo poročevalcem v svrhu upošte-vanja pri sestavi.

Pevski zbor UJU.

Na pokrajinski skupščini naj nastopi tudi naš pevski zbor, ki ga je o tem obve-stiti.

Samostojni predlogi.

1. Na sejo poverjenikov v Zagrebu od-idaa poleg tovariša poverjenika tudi tova-riša Dimnik in Skala kot eksperta za sesta-vo pravil.

2. V juliju priredi poverjeništvo pod okriljem pedagoškega krožka v Mariboru počitniški tečaj, ki naj bi se ga udeležiti zla-sti učiteljski naraščaj. Krožek naj sestavi primerno okrožnico in jo pošlje poverjeni-stvu v nadaljno poslovanje.

3. V anketo za učni načrt za učiteljišča v Beogradu mora priti na vsak način zastop-nik naše organizacije. Ko dobi poverje-ništvo primerno osebo, naj izvede ta sklep!

4. Pri ministru prosvete naj se izposluje odlok, da sme učitelj za prosvetno delo, ki ga vrši med narodom, uporabljati šolske prostore, sicer so vsi tozadevni odloki ilu-zorni.

5. Ponovno je napraviti vlogo na pri-stojno mesto, da se ukine odlok velikega župana ljubljanske oblasti U. br. 5808 z dne 22. maja 1926, ki govori o proračunih za stvarne šolske potrebe in omejitvi iz-datkov.

6. Na merodajnem mestu naj se posre-duje, da se vrnejo že več let zaseženi šolski prostori svojemu namenu.

7. Za vzdrževanje šolskih vrtov v pro-račun vstavljeni zneski naj se pri potrjeva-nju ne črtajo. Potrjeni zneski pa naj se brezpogojno izplačajo.

8. V mariborski oblasti naj se ustanovi mesto oblastnega nadzornika za šolske vrto-ve. Napraviti je ponovno vlogo.

9. Z dvetretjinsko večino glasov se sklene, da se predlaga v 2. členu osnutka pravil UJU sledeča formulacija:

»Da gaji ideju potpunog staležkog je-dinstva svega učiteljstva u državi bez raz-like političkog mišljenja i verskog naziranja i svest, da je vsaki pojedinac kao i organi-zacija za svoju delatnost moralno odgovor-na celokupnome staležu, a ne samo član-stvu; izjavljati ugled organizaciji, da će jo morati sva javnost uvažiti kao jedinu pravu zastopnicu i predstavnicu cjelog učitelj-skog staleža i kao uplivni faktor u prosveti.«

Ko poda poverjenik o zborovanju ma-riborskega učiteljskega društva kratko po-ročilo in ne stavi nihče kakega predloga, zaključiti poverjenik sejo.

Udruženje jugoslovenskega učiteljstva — poverjeništvo Ljubljana, dne 2. maja 1927.

Andrej Skulj,
poverjenik.

Josip Kobal,
tajnik.

Enotna fronta učiteljstva z ostalim drž. uradništvom.

—pz Lečenje v državnih bolnicah. Na vlogo »Zveze državnega uradništva za Slo-venijo« z dne 15. marca (vide »N. Gl.« št. 10.) je interveniral Gl. činovniški Savez pri ministrstvu za narodno zdravje z vlo-ga, kor smo jo citirali. Ministrstvo je na to in-tervenccijo odgovorilo sledeče: »Izveštava se Savez da Ministrarstvo sprema nov pravilnik za prijem i lečenje drž. službenika u bolnicama i isti će važiti od 1. aprila t. g.« Glavni činovniški Savez pripominja k tej vesti, da izdeluje ta pravilnik naš osebni in odlični prijatelj dr. Štampar. Upanje ima-mo, da bo našim željam ustreženo. — »Naš Glas«.